

סנהדרין עה

מקרים במשנה שנלמדו מדרשה מאשה ובתה :

1. בתו, בת בתו, ובת בנו
2. בת אשתו, בת בתה, ובת בנה
3. חמותו, אם חמותו, ואם חמיו

ויקרא פרק כ פסוק יד – עונש

ואיש אשר קח את אשה ואת אמה **זמה** הוא בֹּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתָּהּ וְלֹא תִהְיֶה זָמָה בְּתוֹכְכֶם :

ויקרא פרק יח – אזהרה

(י) עֲרֹנֹת בֵּת בֶּנֶךָ אוֹ בֵּת בִּתְּךָ לֹא תִגְלֶה עֲרֹנֹתוֹ כִּי עֲרֹנְךָ הִנֵּה :

(יז) עֲרֹנֹת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תִגְלֶה אֶת בֵּת בֶּנֶךָ וְאֶת בֵּת בִּתְּךָ לֹא תִקַּח לְגִלּוֹת עֲרֹנְתָהּ שְׁאֵרָה הִנֵּה **זמה** הוא :

הבנת רבא ואביי במחלוקת ר' עקיבא ור' ישמעאל - סנהדרין דף עו עמוד ב

רבי ישמעאל	רבי עקיבא	אִתָּהּ / אִתָּהּ
אֹתוֹ וְאֶת אַחַת מֵהֶן	אֹתוֹ וְאֶת שְׁתֵּיהֶן.	אביי: משמעות דורשים איכא ביניהו
אֹתוֹ וְאֶת אַחַת מֵהֶן, שֶׁכֵּן בִּלְשׁוֹן יוֹנִי קוֹרִין לְאַחַת, הִינָּה. וְאִם חֲמוֹתוֹ מִדְּרָשָׁא אֵתִיא	אֹתוֹ וְאֶת שְׁתֵּיהֶן, וְאִם חֲמוֹתוֹ הִכָּא כְּתִיבָא	רבא אמר: חמותו לאחר מיתה איכא ביניהו
חמותו לאחר מיתה - בשרפה	חמותו לאחר מיתה - איסורא בעלמא (רק אם שתייהן קיימות, בשריפה)	

אביי	רבא	משנתינו: הבא על אשה ובתה
חמותו ואם חמותו	הבא על אשה שנשא בתה (אשה וחמותה)	למה בחלק השני של המשנה (איפה שיש מה שדרשו מהפסוק) כתוב חמותו (ואם חמותו)
אידי דקא בעי למיתנא אם חמיו – תני נמי חמותו ואם חמותו	אידי דקא בעי למיתנא אם חמיו ואם חמותו – תני נמי חמותו	

מנהגי מילי? דתנו רבנן :

1. **אֵי עֵל עֵל יְקַח אֶת אֵלֶּה אִתָּה אִמָּה** - אין לי אלא אשה ואמה, בת אשה ובת בתה ובת בנה מניין? נאמר כאן **אִמָּה** ונאמר להלן **אִמָּה** מה להלן - בתה ובת בתה ובת בנה, אף כאן - בתה ובת בתה ובת בנה.
2. מניין לעשות זכרים כנקבות - נאמר כאן **אִמָּה** ונאמר להלן **אִמָּה**, מה להלן - זכרים כנקבות, אף כאן - זכרים כנקבות.
3. מניין לעשות למטה כלמעלה - נאמר כאן **אִמָּה** ונאמר להלן **אִמָּה**, מה להלן - למטה כלמעלה, אף כאן - למטה כלמעלה. ומה כאן למעלה כלמטה - אף להלן למעלה כלמטה.

הבנת הקטע השני של הברייתא :

זכרים כנקבות	דחייה/הסבר	פירוש שנדחה
בת בנה כבת בתה	דחייה: מוזכרים ביחד באותו פסוק	עוד פירוש שנדחה
אם חמיו כאם חמותו	דחייה: שלב זה בברייתא לא הסברנו שאם חמותו אסורה אז איך אפשר לדרוש ממנה לאם חמיו?	
מניין לעשות שאר הבא ממנו (בתו) שלא מאשתו – ויקרא יח: (יז) כשאר הבא ממנה (בת של אשתו) אפילו מבעל אחר – ויקרא יח: (י) והא בשאר ידידה לא כתיבא ביה אִמָּה !	הסבר: נאמר כאן אִמָּה ונאמר להלן אִמָּה וכו'.	פירוש של אביי
	תירוץ: אתיא הנה הנה , אתיא אִמָּה אִמָּה	קושי על אביי ותירוץ

הבנת הקטע השני של הברייתא: מנין לעשות למטה כלמעלה - נאמר כאן זנה ונאמר להלן זנה, מה להלן - למטה כלמעלה, אף כאן - למטה כלמעלה. ומה כאן למעלה כלמטה - אף להלן למעלה כלמטה

פירוש שנדחה	למטה כלמעלה	הסבר
פירוש שנדחה	בת בנה ובת בתה כבתה	דחייה: מוזכרים יחד באותו פסוק (ויקרא יח: יז)
עוד פירוש שנדחה	אם חמיו ואם חמותו כחמותו.	דחייה: האי למטה כלמעלה? למעלה כלמטה הוא! תירוצ: תני: למעלה כלמטה קושי: אי הכי נאמר כאן זנה ונאמר להלן זנה, אם חמותו ואם חמיו לא מוזכרות בפסוקים אז איך יש להגיד שכתוב זנה לגביהם?
פירוש של אביי	שלשה דורות למעלה כשלשה דורות למטה	הסבר: נאמר למטה (ויקרא יח: יז) זנה ונאמר למעלה (ויקרא כ: יד) זנה, מה למטה שלשה דורות - אף למעלה שלשה דורות. סיפא של הברייתא: ומה בעונש עשה למטה כלמעלה (בחלק הראשון של הברייתא) - אף באזהרה נמי עשה למעלה כלמטה.
רב אשי	מאי למטה - למטה בחומרת איסור - אם חמותו ואם חמיו שהם פחות חמורות מחמותו	הסבר: כשם שבאזהרה על אשה ובתה, בת בנה ובת בתה שוים לבתה, כך גם בעונש, חמותו ואם חמותו יקבלו שריפה כמו חמותו למרות שחומרת האיסור פחותה

קושי על הבנת אביי בברייתא השנייה: אי מה היא אם אמה אסורה, אף הוא אם אמו אסורה! וידוע שזה רק איסור דרבנן

תירוצ 1: אמר אביי: אמר קרא **זנה היא** - משום אמו אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו משום אם אמו.

תירוצ 2: רבא אמר: בין למאן דאמר דון מינה ומינה ובין למאן דאמר דון מינה ואוקי באתרה - לא אתיא.

- למאן דאמר דון מינה ומינה מה היא אם אמה אסורה - אף הוא נמי אם אמו אסורה, ומינה - מה היא בשריפה אף הוא נמי בשריפה.

- למאן דאמר שריפה חמורה איכא למיפרך:

- מה להיא - שכן אמה בשריפה, תאמר בהוא - שאמו בסקילה.

- ועוד: אמו בסקילה, אם אמו בשריפה?

- ועוד: מה היא (קרובות אשתו) לא חלקת בה בין אמה לאם אמה - אף הוא נמי, לא תחלוק בו בין אמו לאם אמו - ושניהם בסקילה

- למאן ולמאן דאמר סקילה חמורה - מהאי קושיא לא נידונה (יש להקשות רק את הקושי השלישי).

- ולמאן דאמר דון מינה ואוקי באתרה מה היא אם אמה אסורה - אף הוא נמי אם אמו אסורה, ואוקי באתרה: התם הוא דבשריפה, אבל הכא בסקילה, כדאשכחן באמו.

- למאן דאמר שריפה חמורה איכא למיפרך:

- מה להיא - שכן אמה בשרפה, תאמר בהוא - שאמו בסקילה!

- ועוד: הוא כהיא, מה היא - לא חלקתה בה בין בתה לאם אמה, אף הוא - לא תחלוק בו בין בתו לאם אמו.

- למאן דאמר סקילה חמורה - מהאי קושיא לא נידונה (יש להקשות רק את הקושי השני).

